

«Ο φασισμός του Μουσολίνι- έλεγε το γράμμα**1**- χτύπησε την Ελλάδα πίσωπλατα, δολοφονικά και ξετσιπώτα με σκοπό να την υποδουλώσει και να τη εξανδραποδίσει. Σήμερα όλοι οι έλληνες παλεύουμε για τη λευτεριά, την τιμή, την εθνική μας ανεξαρτησία. Η πάλη θα είναι πολύ δύσκολη και πολύ σκληρή. Μα ένα έθνος που θέλει να ζήσει πρέπει να παλεύει, αψηφώντας τους κινδύνους και τις θυσίες. Ο λαός της Ελλάδας διεξάγει σήμερα έναν πόλεμο εθνικοαπελευθερωτικό, ενάντια στο φασισμό του Μουσολίνι. Δίπλα στο κύριο μέτωπο και Ο ΚΑΘΕ ΒΡΑΧΟΣ, Η ΚΑΘΕ ΡΕΜΑΤΙΑ, ΤΟ ΚΑΘΕ ΧΩΡΙΟ, ΚΑΛΥΒΑ ΜΕ ΚΑΛΥΒΑ, Η ΚΑΘΕ ΠΟΛΗ ΣΠΙΤΙ ΜΕ ΣΠΙΤΙ, ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΦΡΟΥΥΡΙΟ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ.

Κάθε πράκτορας του φασισμού πρέπει να εξοντωθεί αλύπητα. Στον πόλεμο αυτό που τον διευθύνει η κυβέρνηση Μεταξά, όλοι μας πρέπει να δώσουμε όλες μας τις δυνάμεις, δίχως καμιά επιφύλαξη. Επαθλο για τον εργαζόμενο λαό και επιστέγασμα για το σημερινό του αγώνα πρέπει να είναι και θα είναι, μια καινούργια Ελλάδα της δουλειάς, της λευτεριάς, λυτρωμένη από κάθε ξενική ιμπεριαλιστική εξάρτηση και από κάθε εκμετάλλευση, μ' ένα πραγματικά παλλαϊκό πολιτισμό.

Όλοι στον αγώνα, ο καθένας στη θέση του και η νίκη θάναι νίκη της Ελλάδας και του λαού της. Οι εργαζόμενοι όλου του κόσμου στέκουν στο πλευρό μας.

Αθήνα 31 του Οχτώβρη 1940

Νίκος Ζαχαριάδης

Γραμματέας της ΚΕ του ΚΚΕ»

Αφίσα της εποχής

Εκείνη την περίοδο, αλλά και στη συνέχεια όταν τέθηκε το καθήκον της οργάνωσης της Εθνικής Αντίστασης κατά της τριπλής φασιστικής κατοχής, το γράμμα αυτό του Νίκου Ζαχαριάδη αποτέλεσε τον καθοδηγητικό μπόουςουλα του ΚΚΕ και ολόκληρης της, τότε, Αριστεράς που δημιούργησε το ΕΑΜ. Ταυτόχρονα όμως προκάλεσε και τον θαυμασμό ακόμη και των αντιπάλων τους. «Η πρώτη αντίδραση του κόμματος -γράφει ο Ευάγγ. Αβέρωφ αναφερόμενος στη στάση του ΚΚΕ στον ελληνοϊταλικό πόλεμο-**2** υπήρξε απρόβλεπτη. Στις 30 Οκτωβρίου του 1940 (σ.σ. 31 Οκτωβρίου είναι το σωστό), ο Ζαχαριάδης από τη φυλακή όπου βρισκόταν περίπου τριάνμισι χρόνια, απηύθυνε μια επιστολή προς τον Μανιαδάκη. Δημοσιεύτηκε αμέσως σε όλες τις εφημερίδες. Επρόκειτο για μια ωραία έκκληση υπέρ της αμύνης και κατέληγε ως εξής: «Όλοι στον αγώνα, καθένας στη θέση του, η νίκη θα ανήκει στην Ελλάδα και στο λαό της. Οι εργάτες όλου του κόσμου βρίσκονται στο πλευρό μας». Ήταν κείμενο επιδέξιο από την πλευρά του (η νίκη στον λαό, όχι στη δικτατορία, οι εργάτες όλου του κόσμου) αλλά ήταν συγχρόνως κείμενο χρήσιμο για τον αγώνα. Ήταν επίσης ευθυγραμμισμένο με τις δηλώσεις όλων των πολιτικών ηγετών, οι οποίοι αντετίθεντο όλοι στο δικτατορικό καθεστώς. Πράγματι, όλοι οι πολιτικοί ηγέτες είχαν κηρυχθεί υπέρ «της ενόπλου αντιστάσεως κατά του εισβολέως».

Τα σημεία του γράμματος που στρέφονται κατά της δικτατορίας δεν είναι μόνον αυτά που επισημαίνει ο Αβέρωφ. Η φράση «Κάθε πράκτορας του φασισμού πρέπει να εξοντωθεί αλύπητα» είναι ίσως το ισχυρότερο χαστούκι κατά της δικτατορίας και μια σαφέστατη έκκληση προς τον ελληνικό λαό να είναι εχθρικός απέναντί της κι απέναντι στα όργανά της. Αλλά το γράμμα δεν σταματούσε εκεί. Εδινε προοπτική στον λαό και προσδιόριζε με ακρίβεια τον χαρακτήρα της πάλης του όταν έλεγε πως «έπαθλο για τον εργαζόμενο λαό και επιστέγασμα για το σημερινό του αγώνα πρέπει να είναι και θα είναι, μια καινούργια Ελλάδα της δουλειάς, της λευτεριάς, λυτρωμένη από κάθε ξενική ιμπεριαλιστική εξάρτηση και από κάθε εκμετάλλευση, μ' ένα πραγματικά παλλαϊκό πολιτισμό».

Λαμπρότερο ντοκουμέντο στην ιστορία του ελληνικού λαϊκού κι επαναστατικού κινήματος, τόσο πυκνό και τόσο ξεκάθαρο σε νοήματα, που να συνδυάζει με τόση ευστοχία την τακτική με τη στρατηγική, δεν υπάρχει.

Το παιχνίδι του Μανιαδάκη

Από τα τέλη του 1939 ο υφυπουργός Ασφαλείας του Μεταξά, Κ. Μανιαδάκης, και οι υπηρεσίες δίωξης του κομμουνισμού έθεσαν σε εφαρμογή ένα μεγαλεπήβολο σχέδιο. Τον Γενάρη του 1940, αξιοποιώντας στελέχη του κόμματος που είχαν προσχωρήσει στις υπηρεσίες τους, όπως ο Μιχάλης Τυρίμος, βουλευτής και μέλος της Κ.Ε. του ΚΚΕ, αλλά και τίμιους κομμουνιστές που δεν γνώριζαν πως είχαν πέσει στα δίχτυα της Ασφάλειας, δημιούργησαν ένα πλαστό ΚΚΕ με ελεγχόμενη από αυτούς καθοδήγηση που την ονόμασαν «Προσωρινή Διοίκηση». Παράλληλα εξέδιδαν ψεύτικο-ασφαλίτικο «Ριζοσπάστη» και για ένα διάστημα κατάφεραν να γίνουν πιστευτοί ως γνήσιοι και έντιμοι κομμουνιστές από το σημαντικότερο μέρος των παράνομων κομματικών οργανώσεων και τις σπουδαιότερες ομάδες συμβίωσης εξόριστων και φυλακισμένων κομμουνιστών, όπως για παράδειγμα την ομάδα φυλακισμένων της Ακροναυπλίας.

Από τις αρχές φθινοπώρου του 1940 -όπως δείχνουν αδιαμφισβήτητα ιστορικά στοιχεία- το μεταξικό καθεστώς, μέσω του ψεύτικου ΚΚΕ, επικεντρώνει τις προσπάθειές του να παρασύρει του κομμουνιστές -και όσους επηρεάζονται απ' αυτούς- σε θέση υποστήριξης της πολιτικής του εν όψει του επικείμενου πολέμου.

Χαρακτηριστική περίπτωση -και ενδιαφέρουσα από κάθε πλευρά- είναι η δημοσίευση στον «Ριζοσπάστη» που εξέδιδε η Προσωρινή Διοίκηση (αρ. φ. 9, 1 Οκτωβρίου 1940) ενός πλαστού γράμματος του Ν. Ζαχαριάδη που έμελλε να παίξει έναν ορισμένο ρόλο στη στάση εξόριστων κομμουνιστών, ιδιαίτερα όταν ξέσπασε ο ελληνοϊταλικός πόλεμος. Το περιεχόμενο του πλαστού αυτού γράμματος του Ν.Ζαχαριάδη, όπως δημοσιεύτηκε στον «Ριζοσπάστη» της Προσωρινής Διοίκησης, έχει ως εξής:

«ΜΕΤΑΞΑΝ, Πρωθυπουργόν,

Αθήνα

Το ΚΚΕ πάντα έβαζε και βάζει τα συμφέροντα του Λαού πάνω απ' όλα. Σήμερα η φασιστική Ιταλία και ο άξονας Βερολίνου-Ρώμης έχουν ουσιαστικά αποφασίσει να καταργήσουν την ανεξαρτησία της Ελλάδας και περιμένουν την κατάλληλη γι' αυτούς στιγμή να δράσουν. Την ακεραιότητα και την ανεξαρτησία μας μόνο δύο πράγματα μπορούν να τη σώσουν. 1) Η πανελλαδική παλ-λαϊκή πανστρατιά με το λαό πραγματικό αφέντη στον τόπο του και στη δουλειά του. Αυτό απαιτεί αμείλιχτο χτύπημα των πλουτοκρατικών παρασίτων και των πραχτόρων του άξονα και της Αγγλίας στην Ελλάδα. 2) Ολοκληρωτικό πολιτικό και οικονομικό

προσανατολισμό προς τη Σοβιετική Ρωσία, τη μόνη μεγάλη δύναμη που υπερασπίζεται τους μικρούς λαούς, και που μπορεί να μας εξασφαλίσει αποτελεσματικά. Η Ελλάδα πρέπει να δουλέψει με όλες τις δυνάμεις της για να πάρουν και οι άλλες βαλκανικές χώρες τον ίδιο προσανατολισμό. Το ΚΚΕ δεν αρνιέται σε κανένα το δικαίωμα να ενδιαφέρεται για τον τόπο του, με τον όρο όμως τα έργα να ακολουθούν τα λόγια. Με βάση την πιο πάνω γραμμή, το ΚΚΕ, ξεχνώντας το παρελθόν, παίρνει τη θέση του στη γραμμή του πυρός για την εθνική ανεξαρτησία και ακεραιότητα κάτω απ' τις διαταγές σας.

ΝΙΚΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ

Γραμματέας της Κ.Ε. του ΚΚΕ»

Η πλαστότητα αυτού του γράμματος είναι εμφανής διά γυμνού οφθαλμού. Το γράμμα αυτό δεν έφερε καμία ημερομηνία, αν και ο Ζαχαριάδης έγραφε πάντα στα γράμματά του ημερομηνία. Η γλώσσα του, οι έννοιες και το περιεχόμενό τους δεν ταιριάζουν καθόλου και δεν αντιστοιχούν στο επίπεδο του ηγέτη του ΚΚΕ, ενώ από πολιτικής άποψης το ΚΚΕ φαίνεται να προσχωρεί πλήρως στο καθεστώς της 4ης Αυγούστου και σε θέσεις εθνικοπατριωτικές, που δεν είχαν καμία σχέση με τον λαϊκό πατριωτισμό του κόμματος. Επιπλέον, το γράμμα αυτό -που χειρόγραφο του ουδέποτε δημοσιοποιήθηκε- ποτέ δεν αξιοποιήθηκε από την Ασφάλεια στην προπαγάνδα της γύρω από το ΚΚΕ, ούτε τότε ούτε αργότερα ούτε πολύ περισσότερο στη μετεμφυλιακή περίοδο. Δεν αξιοποιήθηκε επίσης -παρ' όλο που ήταν γνωστό στους τότε ηγέτες του κόμματος και σε ευρύ φάσμα στελεχών- ούτε στην εσωκομματική πάλη μετά την 6η Ολομέλεια του 1956, όταν ο Ζαχαριάδης καθαιρέθηκε και αργότερα όταν διαγράφηκε με την κατηγορία του υπόπτου. Αντίθετα, αξιοποιήθηκε σε βάρος του - και χαρακτηρίστηκε λαθεμένο το πρώτο, γνήσιο, γράμμα του για τον ελληνοϊταλικό πόλεμο, που δημοσιεύτηκε στον αθηναϊκό Τύπο στις 2 Νοεμβρίου του 1940. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι για την πλαστότητα αυτού του γράμματος έγραψε ο ίδιος ο Νίκος Ζαχαριάδης στο πλαίσιο της διαμάχης που είχε το καλοκαίρι του 1946 με τον Γιάννη Πετσόπουλο³.

Οι επιπτώσεις της πλαστής επιστολής

Οι Μεταξάς - Μανιαδάκης (δεξιά) φρόντισαν να δημοσιευτεί στον ψευδεπίγραφο «Ριζοσπάστη» που είχαν δημιουργήσει η πηλαστί επιστολή του Νίκου Ζαχαριάδη

Υστερα από τα προαναφερόμενα τίθεται εκ των πραγμάτων ένα ερώτημα: Το εν λόγω πλαστό γράμμα είχε καμιά χρησιμότητα για το μεταξικό καθεστώς; Αναμφισβήτητα είχε, αλλά για απειροελάχιστο χρονικό διάστημα. Όπως αποδεικνύεται από αδιάσειστα ιστορικά στοιχεία, η Ασφάλεια φρόντισε ώστε ο «Ριζοσπάστης» της Προσωρινής Διοίκησης, της 1ης Οκτωβρίου 1940, με το πλαστό γράμμα του Ζαχαριάδη να φτάσει στους φυλακισμένους και εξόριστους κομμουνιστές. Οι εξόριστοι της Ανάφης, π.χ., το αναδημοσίευσαν στον Τύπο που εξέδιδαν. Μια τέτοια δημοσίευση βρίσκεται στο Δελτίο που εξέδιδε, ως όργανό της, η «Κομματική Φράξια Πολιτικών Εξορίστων Ανάφης».

Ετσι, όταν ξέσπασε ο ελληνοϊταλικός πόλεμος, οι εξόριστοι κομμουνιστές με βάση αυτό το γράμμα διαμόρφωσαν την αρχική τους στάση. Το ίδιο συνέβη και με τους φυλακισμένους. Η Ακροναυπλία, π.χ., στο πρώτο της υπόμνημα προς τον Μεταξά με ημερομηνία 29 Οκτωβρίου 1940 τάχθηκε υπέρ του πολέμου έχοντας υπόψη της το πλαστό γράμμα του Ν. Ζαχαριάδη. Αυτό φαίνεται πεντακάθαρα από το περιεχόμενο του υπομνήματος, που καταλήγει ως εξής: «Με βάση την παραπάνω πολιτική, ημεείς οι κομμουνιστές, ξ ε χ ν ώ ν τ α ς τ ο π α ρ ε λ θ ό ν, παίρνουμε τη θέση μας στην πρώτη γραμμή του πυρός κ ά τ ω α π ό τ ι ς δ ι α τ α γ έ ς σ α ς για τη συντριβή των φασιστών επιδρομέων και την υπεράσπιση της ακεραιότητας και ανεξαρτησίας της χώρας μας».

Δεν χωράει αμφιβολία πως η γραμμή του πλαστού γράμματος του Ν. Ζαχαριάδη -και η

εξαπάτηση των κομμουνιστών που έλαβαν γνώση του από την Προσωρινή Διοίκηση- θα μπορούσε να είχε στοιχίσει πολύ στο ΚΚΕ. Οι συνέπειες ασφαλώς δεν μπορούν να προσδιοριστούν, αλλά η μετατόπιση του κόμματος σε θέση υποταγής στον Μεταξά δεν θα το άφηνε ανέγγιχτο. Ευτυχώς όμως γι' αυτό (για το ΚΚΕ δηλαδή), πριν προλάβει να λειτουργήσει αυτή η γραμμή, στις 2 Νοεμβρίου 1940 δημοσιοποιήθηκε το πρώτο αληθινό γράμμα του ηγέτη του ΚΚΕ για τον ελληνοϊταλικό πόλεμο, που έβαζε τα πράγματα στη θέση τους.

Το πρώτο και τα άλλα δύο γνήσια γράμματα

Από τα κρατητήρια της Γενικής Ασφάλειας Αθηνών -όπως προαναφέραμε- στη διάρκεια του ελληνοϊταλικού πολέμου, ο Ν. Ζαχαριάδης έστειλε άλλα δύο γράμματα τα οποία δεν είδαν εγκαίρως το φως της δημοσιότητας⁴. Το ένα (δεύτερο στη σειρά των τριών) με ημερομηνία «26 του Νοέμβρη 1940» δημοσιεύτηκε με πρωτοβουλία της Ασφάλειας στον αθηναϊκό Τύπο, μόλις στις... 9 Μαρτίου 1947. Το άλλο (τρίτο κατά σειρά), με ημερομηνία 15-1-1941 δημοσιεύτηκε πρώτη φορά τον Ιούνιο του 1942, στο 2ο τεύχος της Κομμουνιστικής Επιθεώρησης (ΚΟΜΕΠ) της Κατοχής και κατοπινά στον μεταπολεμικό «Ριζοσπάστη»⁵.

Και τα δύο αυτά γράμματα -με βάση τα δεδομένα που κάθε φορά είχαν δημιουργηθεί- έβαζαν, γενικά, την ίδια πολιτική γραμμή στο κόμμα. Επιπλέον, το τρίτο στη σειρά, της 15ης-1-1941 ξεσκεπάζε τον χαφιέδικο ρόλο της Προσωρινής Διοίκησης, της ασφαλίτικης δηλαδή καθοδήγησης που είχε δημιουργήσει η μεταξική δικτατορία για να θέσει υπό τον έλεγχό της το ΚΚΕ.

Η πολιτική γραμμή των δύο αυτών γραμμάτων συμπυκνωνόταν στα παρακάτω: ο ελληνικός λαός αγωνιζόταν για να εξασφαλίσει τη λευτεριά και την ανεξαρτησία του και δεν είχε καμία θέση στον ιμπεριαλιστικό πόλεμο ανάμεσα στην Αγγλία από τη μια και τη Γερμανία-Ιταλία από την άλλη. Συνεπώς, όταν πια είχαν διαμορφωθεί οι όροι ήττας της Ιταλίας το αίτημα δεν θα μπορούσε να είναι άλλο από μια δίκαιη ειρήνη -χωρίς προσαρτήσεις εδαφών- κι από τη διασφάλιση της ουδετερότητας της χώρας.

Υποσημειώσεις

1. «Το ΚΚΕ - Επίσημα Κείμενα», εκδόσεις Σ.Ε., τόμος 5ος, σελ. 9-10, και Νίκος Ζαχαριάδης: «Ιστορικά Διλήμματα - Ιστορικές Απαντήσεις - Απαντα τα δημοσιευμένα 1940-1945», εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2011, σελ. 31
2. Ευάγγελου Αβέρωφ: «Φωτιά και τσεκούρι», εκδόσεις ΕΣΤΙΑ, σελ. 93

3. Νίκος Ζαχαριάδης, στο ίδιο, σελ. 367
4. «Το ΚΚΕ - Επίσημα Κείμενα», εκδόσεις Σ.Ε., τόμος 5ος, σελ. 271-276
5. «Κομμουνιστική Επιθεώρηση της εποχής της φασιστικής κατοχής 1941-1944», Ανατύπωση Αθήνα Οχτώβρης 1946, σελ. 50-52 και «Ρ» 28/10/194

Πηγή: efsyn.gr